

REPRESSIÓ I CLANDESTINITAT

Amb el cop d'Estat militar de 18 de juliol de 1936 i la subsegüent revolta popular tot allò religiós va ser indiscriminadament susceptible de ser assaltat. Elements radicals llançaren aquell estiu furibunds atacs contra edificis catòlics i algunes capelles evangèliques. L'església catòlica de Sant Pere de l'Escala no se'n salvà i va ser incendiada. El lloc de culte baptista (no era pròpiament un temple) del carrer Canyet, en canvi, va ser tolerat, però davant la incertesa es decidí traslladar el culte al domicili particular de Francesc Quintana-Conxita Johera al carrer Sant Pere (actual número 60). Els actes litúrgics tenien quasi exclusivament presència femenina; els homes estaven mobilitzats.

Durant la guerra es va posar de relleu la voluntat de servei i la solidaritat que caracteritzava les confessions evangèliques. Els germans Abel i David Quintana foren destinats, a les acaballes de 1937, a unes colònies infantils en territori francès organitzades per la *Unión Evangélica Bautista de España* (UEBE), presidida per l'esmentat pastor Samuel Vila, per salvaguardar nens i nenes de l'horror de la guerra. Abel i David van sortir de l'Escala amb el cotxe, manat pel conductor de la SARFA Agustí Pigem, que el comitè antifeixista escalenc havia requisat el juliol de 1936 a Martí Batalla⁹⁴. Els infants van estar allotjats fins acabada la guerra en cases de colònies occitanes de la *Fédération Baptiste*, primer a Montalban (Tarn-et-Garonne) i més tard a Sète (Herauld), i escolaritzats amb mestres espanyols.

La Societat d'Amics Quàquers (evangèlics objectors de consciència que ajudaven països en guerra i víctimes de les injustícies) d'Anglaterra i Amèrica del Nord enviaren gent i queviures a Barcelona. Organitzaven menjadors, distribuïen roba i col·laboraven en l'Hospital Evangèlic ja existent. Altres protestants suïssos i alemanys organitzaren a Suïssa residències per a orfes evangèlics. A Alemanya els Testimonis de Jehova començaren a patir el seu holocaust particular en negar-se a seguir la doctrina hitleriana.

El 1939 arribava la "negra nit" i amb ella la prohibició del protestantisme i la depuració, persecució i exili dels seus membres més destacats. El règim franquista instaurat va lesionar greument els actius del protestantisme; alguns immobles van ser saquejats (esglésies, escoles, cementiris ...) i altres van ser clausurats o van patir expropiacions. El culte es va continuar fent a l'Escala íntimament i clandestina a la llar particular de Francesc i Conxita (les reunions amb més de vint persones podien ser castigades amb multes). Només hi assistien dones.

El franquisme va declarar l'església catòlica únic credo oficial i les minories religioses van haver de tornar a les catacumbes i patir humiliacions. A l'Estartit, per exemple, el capellà que feia de mestre va prohibir al nen David Muniesa Audivert la seva escolarització perquè no assistia a missa. Muniesa, un cop escolaritzat, va ser maltractat per l'inspector escolar (també un capellà) i alguns nens del poble es negaven a jugar amb ell, fins al punt d'apedregar-lo algun cop a la sortida del col·legi⁹⁵.

Façana de la casa número 60 (antigament 46) del carrer de Sant Pere propietat del matrimoni Quintana-Johera on s'oficiava el culte al darrer tram de la guerra i primers anys de la postguerra. Foto: arxiu de l'autor.

L'escalenc Jaume Pellicer Leonart *Quicus*⁹⁶ es va batejar segons el ritus baptista la tardor de 1940 lluny de l'Escala, segons es llegeix a la valuossíssima correspondència epistolar que Jaume Pellicer va mantenir amb la seva família des de l'exili francès. En la carta seva número 54 escrita el 16/10/1940 des de Tolosa de Llenguadoc diu: "A Manuel Quintana⁹⁷ le diréis que sigo viviendo con los amigos evangelistas y que probablemente saldremos a trabajar al Ariège a últimos de esta semana o a principios de la otra. Entretanto, la Iglesia Evangélica de Toulouse nos socorre (...)".

Diu a la carta 55 de 7/11/1940 escrita des de Serre Unjat: "De Lindo⁹⁸ también recibo hoy su carta del 26 del pasado notificándome su llegada a Pals; a él también le escribiré en breve, pues debo notificarle muchas cosas referentes a mi conversión al Evangelio (...). El día 29

Conxita Johera de gran, artífex aquells anys grisos de la supervivència del culte. / Foto: autor no identificat. Col·lecció: Pere Mateu.